

به نام خدا

نگرش و پیشرفت تحصیلی در دبستان

مؤلف :

سیده زهرا آذرخش

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: آذرخش، سیده زهرا، ۱۳۷۳-

عنوان و نام پدیدآور: نگرش و پیشرفت تحصیلی در دبستان/ مولف سیده زهرا آذرخش.

مشخصات نشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری: ۸۵ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۴۰۷-۲

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۶۷-۸۵

School children -- Attitudes

موضوع: شاگردان ابتدایی -- نگرش ها

School children -- Psychology

شاگردان ابتدایی -- روان شناسی

Promotion (School)

پیشرفت تحصیلی

Optimism in children

خوش بینی در کودکان

رده بندی کنگره: LB۱۰۶۲

رده بندی دیویی: ۳۷۲/۱۸۰۱۹

شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۱۹۱۰۷

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: نگرش و پیشرفت تحصیلی در دبستان

مولف: سیده زهرا آذرخش

ناشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)

صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۲

چاپ: زیرجد

قیمت: ۷۰۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۴۰۷-۲

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir



انتشارات ارسطو



فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۳.....	فصل اول.....
۳.....	کلیات.....
۴.....	مقدمه.....
۸.....	اهمیت موضوع.....
۱۱.....	فصل دوم.....
۱۱.....	مبانی نظری.....
۱۲.....	مقدمه.....
۱۲.....	نگرش به تحصیل.....
۱۳.....	نگرش به ادامه تحصیل.....
۱۴.....	عوامل خانوادگی.....
۱۵.....	مشارکت والدین در امور تحصیلی.....
۱۸.....	جو عاطفی خانواده (فضای روانی-عاطفی).....
۲۱.....	حمایت والدین از تحصیل فرزندان.....
۲۵.....	عوامل اجتماعی.....
۲۶.....	پاداش اجتماعی (تشویق برای یادگیری).....
۲۸.....	اصول پاداش به دانش آموزان.....
۳۱.....	انواع پاداش به کودکان.....
۳۳.....	ارزش تحصیل در جامعه.....
۳۵.....	تعامل با گروه همسالان.....

۳۷ پیشرفت تحصیلی
۳۹ نظریه های پیشرفت تحصیلی
۴۱ برخی عوامل مرتبط با پیشرفت تحصیلی
۵۳ تاریخچه درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد
۵۵ مفهوم فرایندهای زیربنایی درمان پذیرش و تعهد
۵۷ فرایندهای زیربنایی و نقش آن‌ها
۶۷ منابع فارسی
۷۶ منابع غیرفارسی

فصل اول

کلیات

مقدمه

یکی از موضوعات مهمی که همواره ذهن متخصصان تعلیم و تربیت را به خود مشغول می‌دارد بررسی نگرش‌های دانش‌آموزان و عوامل مهم اثرگذار بر آن است. از آنجاکه نگرش‌ها، اندیشه‌ها و حتی رفتارهای ما را تحت تأثیر قرار می‌دهند، لذا همین نگرش‌ها می‌توانند تأثیر شگرفی در فرایند یاددهی-یادگیری دانش‌آموزان داشته باشند (کریمی، ۱۳۹۰). باورها و تصورات دانش‌آموزان نسبت به اهمیت و جایگاه یادگیری، آگاهی از توانمندی و مهارت خود، انجام فعالیت‌های مربوط به کلاس و احساسات و واکنش‌های عاطفی نسبت به این‌گونه فعالیت‌ها می‌توانند به علاقه‌مندی دانش‌آموز به یادگیری و تحصیل کمک کند. وجود نگرش‌های تحصیلی مثبت در دانش‌آموزان می‌منجر به پیشرفت تحصیلی می‌شود و بالعکس عدم نگرش‌های مثبت می‌تواند زمینه‌ساز افت و عدم پیشرفت تحصیلی گردد. تجربیات ناموفق درسی و شکست‌های تحصیلی قبلی دانش‌آموزان موجب رشد نگرش‌های منفی نسبت به مدرسه و یادگیری می‌گردد (کشاورز و همکاران، ۱۳۸۴). نگرش‌های منفی یا ناکارآمد، نگرش‌ها و باورهایی هستند که فرد را مستعد افسردگی و یا به طور کلی آشفتگی روانشناختی می‌کنند. این باورها که در اثر تجربه نسبت به خود و جهان کسب می‌شوند، فرد را آماده می‌سازند تا موقعیت‌های خاص را بیش از حد منفی و ناکارآمد تعبیر کنند (جارت و همکاران، ۲۰۱۲). تا کنون روش‌های مختلفی برای بهبود نگرش‌های دانش‌آموزان نسبت به تحصیل و مدرسه به کار گرفته شده است.

یکی از این روش‌های آموزشی درمانی، برنامه آموزشی پذیرش و تعهد است که در این مطالعه اثربخشی آن در بهبود نگرش‌های دانش‌آموزان و همچنین پیشرفت تحصیلی آن‌ها مورد بررسی قرار گرفته است. این رویکرد برای مقابله مؤثر با اجتناب تجربه‌ای در افراد، تعهد‌های جایگزینی را به مراجعین داده و از این طریق مراجعین می‌توانند هیجان‌های ناخوشایند را کنترل کنند. افسردگی، اضطراب، میل به پر خوری، خاطرات فاجعه‌بار، اعتماد به

نفس پایین، ترس از طرد شدن، خشم، غم و غیره از جمله اختلالاتی است که مدنظر این رویکرد درمانی هستند (هایز، ۲۰۱۳).

در درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد هیچ تلاشی برای کاهش، تغییر، اجتناب، ممانعت این تجربیات شخصی صورت نمی‌گیرد. در عوض، مراجع یاد می‌گیرد تا اثر و نفوذ افکار و احساسات ناخوشایند خود را با استفاده از مایندفولنس (توجه آگاهی/ذهن آگاهی) کاهش دهد و در مدل رابطه‌ی خود با افکار آزاردهنده را تغییر ایجاد کند. مراجع یاد می‌گیرد «درگیری» با تجربیات شخصی خود را متوقف کند، پذیرای آنها باشد، برایشان جا باز کند و به آنها اجازه دهد که در جریان باشند. بنابراین رویکرد پذیرش و تعهد در زمینه‌های زیادی کاربرد دارد (پیترسون، ۲۰۱۱).

یکی از مهم‌ترین چالش‌های نظام آموزشی در تمامی جوامع مسئله موفقیت یا عدم موفقیت در امر تحصیل است. موفقیت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بیانگر موفقیت نظام آموزشی در زمینه هدف‌یابی و توجه به نیازهای فردی است (عینی و همکاران، ۱۳۹۸).

درمباحث مربوط به موفقیت در زمینه‌های مختلف و به خصوص تحصیل و عوامل مؤثر بر آن، «آمادگی دانش‌آموزان» از جمله مباحثی است که در رابطه با اطلاعات و مهارت‌های اختصاصی پیش‌نیاز برای موفقیت و همچنین ویژگی‌های ورودی عاطفی مورد مطالعه قرار می‌گیرند. ویژگی‌های ورودی عاطفی به «نگرش» و علاقه آن‌ها نسبت به تحصیل مربوط می‌شود و نگرش دانش‌آموزان نسبت به تحصیل زمینه و بخش مهمی از پیشرفت تحصیلی آن‌ها را تشکیل می‌دهد. چنانچه سیف (۱۳۸۶)، در این زمینه چنین بیان می‌دارد که «اندازه‌های متغیر ویژگی‌های ورودی عاطفی ۲۵ درصد از واریانس پیشرفت تحصیلی را توجیه می‌کند.»

رابینز (۱۹۹۱)، نگرش را عبارت از یک حکم ارزشی مطلوب یا نامطلوب درباره اشیاء، مردم، رویدادها که نشان دهنده نحوه احساس شخصی درباره چیزی می باشد، می داند. چاپمن (۱۹۸۷)، نگرش را به دو گروه مثبت و منفی تقسیم می کند و از نگرش مثبت به عنوان بزرگترین سرمایه انسان نام می برد و مهم ترین رمز موفقیت انسان ها را در نگرش مثبت و حفظ آن می داند. «نگرش مثبت» عبارت است از تجلیات خارجی ذهن که قبل از هر چیز به جنبه های مثبت توجه دارد و «نگرش منفی» عبارت است از از تجلیات خارجی ذهن که قبل از هر چیز به جنبه های منفی توجه دارد. نگرش مثبت می تواند انرژی زیادتر، خلاقیت بیشتر و شخصیت رشد یافته تری را باعث شود و اگر شخصی نگرش مثبت داشته باشد، دیگر ویژگی های شخصی او نیز در جهت رشد و بهبودی سیر می کند (کریمی، ۱۳۷۹).

فورد و گال (۲۰۰۱)، در زمینه رابطه نگرش و رفتار در زندگی انسان معتقد است که این دو در زندگی روزانه انسان در هم تنیده اند و تغییر در یکی منجر به تغییر در دیگری می شود و ارتباط میان نگرش و رفتار به طور گسترده در حوزه روانشناسی اجتماعی و علوم رفتاری مورد پژوهش قرار می گیرد و هرچه بیشتر به ارتباط میان نگرش و رفتار و عواملی که این دو را تحت تأثیر قرار می دهند، توجه شود، بهتر می توان به افراد در حل مسائل و مشکلاتشان کمک کرد. بنابراین، یکی از راه های تغییر رفتار، مطالعه نگرش های افراد و تغییر آن نگرش هاست.

به طور کلی نگرش دانش آموزان نسبت به تحصیل، تعیین کننده احساسات آن ها نسبت به تحصیل و همچنین به منزله زیربنای مقاصد رفتاری آن ها در مدرسه و در موقعیت های مختلف علمی و تحصیلی می باشد، لذا با توجه به این که عوامل اجتماعی، فرهنگی و موقعیتی و حتی ژنتیکی بسیاری در تکوین نگرش های دانش آموزان نسبت به تحصیل مؤثر است، دیدگاه های مختلفی مبنی بر تغییر نگرش آن ها وجود دارد، چرا که نگرش ها در اثر آموزش به سرعت تغییر می یابند و در جریان این دگرگونی نگرش های تازه ای شکل می گیرند. جانستن و رید (۱۹۸۱) معتقدند که رشد شناختی و کار بر روی شناخت و اندیشه نقش بسیار

مهمی در نگرش و بهبود آن‌ها دارد. نگرش‌های افراد محدود به شناخت‌های آن‌هاست. لذا با تغییر شناخت‌های افراد، یعنی آن اطلاعات و آگاهی‌هایی که در مورد تحصیل و نقش آن در زندگی دارند، می‌توان احساسات و عواطف آن‌ها را تغییر داد و کاری کرد که آن‌ها نسبت به تحصیل علاقه مند شوند و در نتیجه رفتارهای آن‌ها نیز تحت تأثیر قرار گیرند (کریمی، ۱۳۷۹).

پیشینه پژوهش‌های مختلف حاکی از این است که «شناخت»، نقش مهمی در عواطف و رفتار انسان دارد و مداخلات شناختی و رفتاری نقش مهمی در تغییر شناخت، افکار و باورها و در نتیجه تغییر عواطف و رفتار افراد دارد. پژوهش‌های زیادی در زمینه رابطه بین نگرش نسبت به دروس مختلف و تحصیل و پیشرفت تحصیلی در آن دروس خاص انجام شده است. نتایج پژوهش‌های بیکر و همکاران (۲۰۱۰)، نارمادها، چاموندسوار، (۲۰۱۳)، ورشووا، مالا (۲۰۱۶)، اوضاعی و همکاران (۱۳۹۸)، مهموئی و همکاران (۱۳۹۶)، عزیزی شمایی و همکاران (۱۳۹۶)، کیامنش و معراجی (۱۳۹۰)، نشان می‌دهد که بین نگرش نسبت به دروس مختلف تحصیلی و تحصیل و موفقیت و پیشرفت تحصیلی در آن دروس و به طور کلی تحصیل رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

با استناد به نتایج اثربخش پژوهش‌های صورت گرفته در زمینه مداخلات مبتنی بر پذیرش و تعهد در زمینه‌های تحصیلی؛ به عنوان نمونه: استقلال عاطفی و پیشرفت تحصیلی (سیفی و جهانگیری، ۱۳۹۹)، بهبود هیجان‌ات تحصیلی دانش‌آموزان (افخمی میربرسی و همکاران، ۱۳۹۹)، کاهش اجتناب تجربه‌ای و پریشانی روانشناختی نوجوانان دارای اختلال یادگیری خاص (نریمانی و طاهری فرد، ۱۳۹۸)، عملکرد تحصیلی (رضاپور میرصالح و همکاران، ۱۳۹۸)، کاهش اهمالکاری تحصیلی (حسینی آهنگری و همکاران، ۱۳۹۸)، باورهای انگیزشی و افق زمانی دانشجویان دارای رفتارهای خودشکن تحصیلی (حدادرنجبرو دیگران، ۱۳۹۸)، سازگاری با مدرسه (کشاورز و یوسفی، ۱۳۹۷)، انگیزش پیشرفت و کیفیت

زندگی در مدرسه (صمدی و دیگران، ۱۳۹۷)، پژوهشگر یکی از راه حل های مؤثر بر بهبود نگرش به تحصیل و ارتقای پیشرفت تحصیلی را رویکرد مداخله مبتنی بر پذیرش و تعهد یافته است. بدین ترتیب و با توجه به نتایج پژوهش های صورت گرفته در زمینه اثربخشی این رویکرد، انتظار می رود که رویکرد مبتنی بر پذیرش و تعهد، با تکیه بر هدف، روشن سازی ارزش ها، تمرینات تجربی، استعاره ها بر نگرش تحصیلی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مؤثر واقع گردد. مطالعه حاضر در پی یافتن پاسخی بر این سؤال است که آیا آموزش مبتنی بر پذیرش و تعهد می تواند موجب رشد نگرش های مثبت دانش آموزان نسبت به تحصیل و متعاقب آن ارتقای پیشرفت تحصیلی دانش آموزان شود؟

اهمیت موضوع

در این تحقیق ما اهمیت نگرش نسبت به مدرسه و یادگیری و پیشرفت تحصیلی را به عنوان یک موضوع مهم برجسته می کنیم. توجه به نگرش ها از این رو حائز اهمیت است که پیش بینی رفتار و شناخت شخصیت افراد را فراهم می آورد. تحقیقات قبلی نگرش نسبت به مدرسه و یادگیری را به طور معناداری در پیشرفت و موفقیت تحصیلی مؤثر یافته اند؛ زیرا که دستاورد این یافته منطبق بر مفهوم جهت گیری مثبت نسبت به مدرسه است (جسور و همکاران، ۱۹۹۵). دانش آموزانی که جهت گیری مثبت بالاتری نسبت به مدرسه دارند، بر اساس دو بعد: میزان علاقه دانش آموزان به مدرسه و میزان علاقه دانش آموزان برای پیشرفت تحصیلی ارزش قائل بوده و به قوانین مدرسه، و اهداف شخصی خود در راستای اهداف مدرسه احترام می گذارند. بر اساس نتایج حاصله، رابطه معناداری بین مفهوم نگرش به مدرسه و یادگیری تحصیلی وجود دارد (مورل و باگاس، ۲۰۱۰؛ مویسوخا، ۲۰۰۹).